

VISIÓ DIGITAL

Incident a Ox-bow (1943)

Miquel Alenyà

Petita joia cinematogràfica, realitzada per William A. Wellman (1896-75). El guió, de Lamar Trotti (*El jove Lincoln*, Ford, 1939), adapta el relat "The Ox-Bow Incident" (1940), de Walter Van Tilburg Clark. El film se roda en escenaris exteriors d'Alabama Hills (CA) i en els platós de Fox Studios (Century City, L.A., CA), amb un pressupost relativament modest, de 560.000 dòlars. És nominat a un Oscar. Produït per Lamar Trotti per a la Fox, s'estrena el 21 de maig del 1943 en un moment àlgid de la Segona Guerra Mundial.

L'acció dramàtica té lloc a la petita localitat fronterera de Bridger's Wells (Nevada) i a la vall del costat, dita d'Ox-Bow, durant una jornada d'unes 8 hores, entre las 3 de la tarda i les 24 h d'un dia d'hivern del 1885. Art Croft (Henry Morgan) i Gil Carter (Henry Fonda) són dos vaquers amics que treballen com a temporers a la regió. Carter acompanyat d'Art s'acosta al *saloon* de la localitat amb el propòsit de passar una estona amb la seva amiga i amant Rose Mapen (Mary Beth Hughes), al·lota de vida alegre i prostituta de l'establiment. El cambrer els diu que Rose se n'ha anat a San Francisco per no tornar, cosa per la qual s'hauran de conformar amb la contemplació del quadre *Dona amb un lloro*, que presideix l'establiment i que és una ingènua evocació de la imatge de la mossa. Poc

després arriba la notícia de l'assassinat del vaquer Larry Kinkait. Art és intel·ligent i equilibrat. Carter, que sap llegir i escriure, és sensat, susceptible i agressiu. Té bona oïda i bona veu. Com a cantant disposa d'un repertori de tres cançons.

El film suma crim, drama, cine negre i *western*. Després de la incorporació (desembre del 1941) dels EUA a la Segona Guerra Mundial, cau en mans de William A. Wellman un exemplar del relat de Clark, que llegeix amb apassionament. A canvi d'un contracte que el lliga com a realitzador a la Fox en condicions poc avantatjoses, Wellman aconsegueix que Darryl F. Zanuck accepti de rodar el film, que obté un èxit limitat de públic, com era previst. La pel·lícula desplega una història que contradiu normes canòniques del *western*: la mossa de bon veure abandona el vaquer per anar-se'n amb un altre i deixa l'Oest per viure a una gran ciutat (San Francisco); els escenaris ocupen espais reduïts i es prescindeix dels grans paisatges; no hi ha història d'amor; els bons arriben tard i sense informació; una dona, Jenny Grier (Jane Darwell), atia la violència del grup.

La història és realista, punyent i desoladora. L'atmosfera és opressiva i claustrofòbica. El guió és sobri, concís i estilitzat. L'acció és intensa i el ritme narratiu és viu. La successió dels esdeveniments és

densa i obscura. La il·luminació és escassa, gairebé espectral. Els arbres tenen formes revinclades i tortuoses. El terreny és àrid i aspre. L'obra mostra influències del teatre clàssic (unitat de temps, lloc i acció) i de la tragèdia europea d'inspiració clàssica (Shakespeare). La precipitació, les urgències innecessàries, la ira, la set de venjança, els sentiments de feblesa i impotència, l'absència d'un comandament lúcid, fort i equilibrat, els temors i les pors individuals i col·lectives i altres factors similars, esdevenen mòbils d'una acció conjunta que no obté ni el suport de la legalitat (per absència del xèrif) ni la sanció del jutge (que la nega expressament).

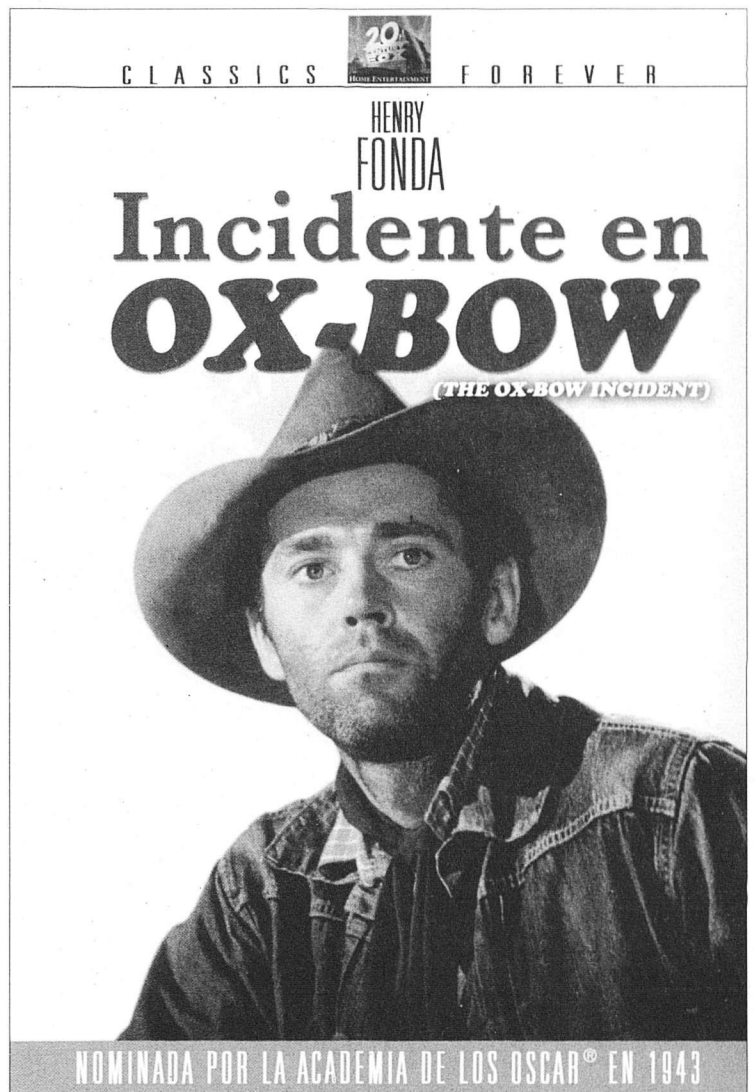
La visualitat reforça i subratlla els trets d'il·legalitat, il·legitimitat i absurditat de l'acció. Ombrs tràgiques semblen seguir la partida de juticiers. Els primers plans dels rostres crispats i convulsos delaten l'obcecació i fúria dels expedicionaris. El comandament del grup, a càrrec d'un antic major confederat, que vesteix l'uniforme que va usar a una guerra que va acabar vint anys enrere, parla de desconexions amb la realitat, estúpidesa i bogeria. La debilitat amb la qual s'exposen els arguments en contra de la iniciativa forassenyada revela pusil·lanimitat, manca de convicció i covardia. El sopar amb grans rialles i les manifestacions de falsa alegria que l'acompanyen, evidencien el cinisme i el despropòsit que imperen en la part majoritària del grup. Los oïdes sordes als arguments sensats i prudents dels dissidents posen de manifest la ceguesa i l'absència d'equanimitat amb la qual alguns volen impartir justícia.

El film aporta diversos elements dels quals es poden deduir explicacions particulars dels motius profunds que impulsen alguns a comportar-se sense seny. L'antic major va descobrir les seves tendències sàdiques durant la Guerra de Secessió i no ha pogut ni controlar-les ni superar-les. L'anciana Ma arrossega profundes insatisfaccions personals i frustracions psicològiques. Els vaquers Art i Gil són conscients del que passa, però callen a canvi de falsos sentiments d'acceptació i integració en el grup. El repartiment incorpora un llarga nòmina de figures destacades (Henry Fonda, Dana Andrews, Anthony Quinn, Henry Morgan...), que lliuren interpretacions solvents i convincents.

El film proposa una reflexió seriosa sobre l'imperi de la llei i els perills de sostreure als tribunals l'administració de la justícia. Formula un al·legat contundent contra el llinxament. Condemna la crueltat, la intolerància i el salvatgisme humà. Condemna la pena de mort. Rebutja la xenofòbia. Prevé contra els riscos de deixar-se endur pels sentiments primaris d'una multitud tumultuosa. Denuncia la impropedència de la set cega de justícia a tota costa. Demostra que l'administració de la justícia s'ha de basar en el judici serè i plural de persones rigoroses, independents, imparcials i equànims.

La música, de Cyril J. Mockridge (*La novia era él*, Howard Hawks, 1949), contribueix eficaçment a la creació del clima embogit, obscur i depriment de l'acció. Afegeix les tres cançons del repertori

de Gil Carter. La fotografia, d'Arthur C. Miller (*Qué verde era mi valle*, John Ford, 1941), en blanc i negre, explora a través de les imatges els estats d'ànim, cruels i inhumans, que impulsen el comportament dels protagonistes. ■

TÍTOL ORIGINAL: *The Ox-Bow Incident*, 1943.

DIRECTOR: William A. Wellman.

REPARTIMENT: Henry Fonda, Dana Andrews, Mary Beth Hughes, Anthony Quinn, William Eythe, Harry Morgan, Jane Darwell i Matt Brings.

IMATGE: 1.33:1 4/3.

AUDIO: Dolby Digital mono anglès i castellà.

SUBTÍTOLS: castellà.

EXTRES: fitxa tècnica i artística i galeria d'imatges.

Edició de Twentieth Century-Fox.